

PTUJSKI TEDNIK

Štev. 17/18

Cena 15 din

PTUJ, dne 29. aprila 1960

Letnik XIII

Glasilo Socialistične zveze delovnih ljudi
za območje bivšega ptujskega okraja

Izdaja »Ptujski tednik« z avtonomnim financiranjem
Direktor Ivan Kranjčič
Odgovorni urednik Anton Bauman
Uredništvo in uprava Ptuj, Lackova 8
Telefon 156. čekovni račun pri Komunalni banki Maribor
podružnici Ptuj, številka 804-708-3-206.
Rokopisov ne vračamo.
Tiska Mariborska tiskarna Maribor.
Celotna naročnina za tuzemstvo 750 din, za inozemstvo
1250 din

Naš 1. maj praznik svobodnih proizvajalcev in upravljalcev

NJIHOV 1. MAJ JE NAJLEPSI

Ponosno vzhajajo zastave zmage delavskega razreda in vseh delovnih ljudi Jugoslavije.

Obdaja nas cvetje, prevzema pomladno razpoloženje in radost po dobro opravljenem delu.

Praznujemo 1. maj, dan mednarodne delavske solidarnosti in praznik naših uspehov v socialistični graditvi.

Svobodni proizvajalci in upravljalci Jugoslavije, srečni ob bogatih plodovih skupnega boja in dela, pošiljamo tovariške prvo-majske pozdrave vsem delavcem sveta!

Zvesti enotnemu in doslednemu boju za pravice delovnih ljudi in narodov, za resnično osvoboditev dela in odstranitev sleherne sile nad družbo in narodi, smo prispevali s svojim bojem in delom ter velikimi žrtvami k nadaljnji okrepitvi moči in vloge vseh socialističnih sil v svetu.

Sleherni boj proti izkoriščanju in zatiranju delovnih ljudi, proti preživljenim družbenim odnosom, zaostalosti in predsodkom, prispeva k nadaljnjemu razvoju aktivnega in miroljubnega sodelovanja, k ohranitvi miru in k vse srečnejšim naslednjim prvim majem.

Revolucionarna zahteva po neposrednem upravljanju v gospodarstvu in družbenem življenju postaja dandanes ena bistvenih zahtev v programih večine delavskih organizacij v svetu, ker je le v tem zanesljivo jamstvo, da se bodo po dosledni revoluc-

cionarni poti dvignile delovne množice iz meznega suženjstva v gospodarje svojega lastnega materialnega in družbenega položaja.

Zato ima vsestranska in vsakodnevna proizvodna ter družbena aktivnost slehernega našega državljana tudi širši — internacionalni pomen.

V kongres SZDLJ, ki je nedavno na podlagi obsežne ekonomske in politične dokumentacije nakazal smer naše nadaljnje graditve v prihodnjem obdobju, je zlasti poudaril potrebo po nadaljnjem razvoju sistema demokratičnega samoupravljanja, po nadaljnjem zboljšanju življenjskih pogojev za vse delovne ljudi v naših komunah na podlagi zvišanja delovne produktivnosti v sistemu delitve po uspehu dela posameznih proizvajalcev in kolektivov. V takih pogojih bo vse hitreje prerasčala vsa naša socialistična družba v skupnost proizvajalcev, v kateri bo sleherni delovni človek aktiven faktor ekonomskega in družbenega razvoja, sposoben odločiti v vseh zadevah skupnosti v odnosu iskrenosti, zupanja in medsebojne pomoči, v vzdušju demokratičnega boja mnenj, tovariške kritike ter enotne akcije za skladno zadovoljevanje svojih osebnih in družbenih potreb.

Na našem področju se uspešno in vsestransko razvijata ptujska in ormoška komuna. Po socialistični revoluciji sproščena sila množice proizvajalcev je uspela z naporom in vztrajnim delom okrepiti svoje materialne sile na področju industrije, obrti, kmetijstva, trgovine, prometa in raznih družbenih služb do stopnje, ko je že v znatnejši meri možno vlagati sredstva na področju družbenega standarda za dvig zdravstva, prosvete, stanovanjske in prehranske kulture, za razvoj socialnih ustanov i. sl. Naši delovni ljudje usmerjajo svojo dejavnost preko organov družbenega samoupravljanja, družbenih organizacij in društev ob politični aktivnosti ZK in SZDL vse bolj k vsakodnevnemu praktičnemu reševanju družbenih zadev. V boju za proizvodnjo izpolnjujejo in prekoračujejo naši delovni kolektivi svoje proizvodne načrte v taki meri, da bodo v glavnem dosežena predvidevanja petletnega družbenega načrta obeh občin že v 4 letih.

Kmetijski proizvajalci se ob sodelovanju s svojimi kmetijskimi zadrugami vsebolj poslužujejo organizacije, delovnih metod in sredstev kmetijskih zadrug za sodobnejšo kmetijsko proizvodnjo. Znanost in tehnika prodirata v sleherno vas, za njo pa tudi nove možnosti za njen vsestranski materialni in družbeni napredek. V komuni kot razvijajoči se skupnosti proizvajalcev se naš delovni kmet v lastnem interesu aktivno povezuje z vsemi področji ekonomskega in družbenega življenja ter postaja vse tesneje povezan z bojem in življenjem delavskega razreda komune, svoboden oblikovalec svojega in našega skupnega razvoja. Zato je 1. maj praznik vseh ustvarjalnih družbenih sil naše komune. Naj živi 1. maj! Naj živi enotnosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi v skupnem boju za dokončno zmago socializma v svetu!

Za mednarodni praznik dela — 1. maj pošiljamo vsem našim cenjenim sodelavcem, naročnikom in hlačem v domovini in po svetu tovariške pozdrave in želje, da bi ta praznik prijetno praznovali

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

OBCINSKI LJUDSKI ODBOR PTUJ
OBCINSKI KOMITE ZKS PTUJ
OBCINSKI ODBOR SZDL PTUJ
OBCINSKI KOMITE LMS PTUJ
OBCINSKI SINDIKALNI SVET PTUJ
OBCINSKI ODBOR ZB NOV PTUJ
OBCINSKA GASILSKA ZVEZA PTUJ
IN VSE OSTALE MNOŽIČNE ORGANIZACIJE
IN DRUŠTVA

Ob mednarodnem prazniku dela 1. MAJU pošiljamo vsem delovnim ljudem Jugoslavije tovariške čestitke za doslej dosežene vsestranske uspehe ter jim želimo prijetno praznovanje in po njem nove uspehe na vseh področjih naše družbene ustvarjalnosti.

MIHA KLINAR:

Rdeča pesem

Vi požete ...
Pojete pesem življenja in sreče. —
Prepevajte!
Praznik je ... praznik življenja!
Pei z vami bom pesem, ki iz tpujenja
voda CLOVESIVO bo v aneve niestece,
pesem,
rdečo pesem nrepenenja.

Teško je ubrati na strune tega stoletja,
razklanega v dvoje.
Teško je zapet o miru in sreči
in v strahu živeti,
viseti
med atomi
atom
brez zavetja
in v duši razbit
hrepeneti.

In vendar bom pel!
Saj v vas se pretaka kri; ista kot v meci
in danes kot vi sem močan!
Začutil sem v krvi:
CAS Z NAMI KORAKA! —
in v meni ... v meni je dan!

Odmev sem z barikad Komune.
Odmev Oktobra.

Pest
revolucije naših let
trgam stremuhom račune.
Vaš sem!
Samo vaš!

Zato
bom pel z vami,
tako kot tedaj,
ko z ramo ob rami,
skoz smrt in skoz glad
utirali pot smo
V NAŠ VELIKI MAJ!

O bratje,
še pomnite tisto pomlad!
O bratje,
še pomnite Veliki maj!
Kot svatje
smo šli na svatbeni raj
in v srcih nam pel je
SVOBODE SMEHLJAJ.
O bratje,
še pomnite tisto pomlad!

Kdo misli takrat je,
da svet bo igrača v pohlepni rokah
Kdo misli je, bratje,
da ljudstvo zajel bo preplah? —
O bratje, in zdaj se zrcali v očeh
ljudi
vseh kontinentov
strah.

Teško je ubirati strune sredi stoletja,
razklanega v dvoje.
Teško je zapeti o miru in sreči
in v strahu živeti,
viseti
med atomi
atom
brez zavetja
in v duši razbit
hrepeneti.

O bratje,
o delavci vsega sveta!
Naj nas razbijajo kakor atome,
naj nas drobe,
ŠE VEDNO SMO SILA,
KI SVET BO ZDROBILA IN PRERODILA:
še vedno smo pest!

O bratje,
o delavci svega sveta!
Kot šarž se izlijmo iz plavža gorja,
plamena martinovk ne bojmo se:

LE V OGNJU,
LE V OGNJU NAM POT SE ODPRE
V RDEČI SVET — K SREČI!

Le v ognju martinovk se jeklo rodi
le jeklo zvonko pod udarci zveni,
čisto
kot naše srce
brez laži.

O bratje,
o delavci vsega sveta!
Struna jeklena je moje srce;
naj vaše roke,
polne spoznanj,
me v drhtenju sprostite,
da zaigram
— brez lažnih utvar,
brez praznih sanj —
pesem,
RDEČO PESEM ŽIVLJENJA.

O, saj
le v pesmi tej
se Veliki maj
čez vso zemljo razprostere
in tedaj
se naša pest
v ljubečo dlan odpre.

O bratje,
o delavci vsega sveta!
TAKRAT BOMO PELI
O RDEČI LJUBEZNI
srca ...

1. maj - mednarodni praznik delavcev

Osem ur dela — osem ur počitka —
osem ur kulturne vzgoje

Natanko sto let po padcu Bastilje je bil 14. julija leta 1889 v Parizu prvi kongres II. internacionale. V spomin na krvave čikaške dogodke je 395 delegatov zastopnikov vseh evropskih držav in Amerike, na tem kongresu sklenilo, da se proglasi 1. maj za mednarodni praznik dela. Sklep II. internacionale se je glasil:

»Nujno je, da se na določen dan organizira velika mednarodna manifestacija, in to tako, da istočasno v vseh državah in v vseh mestih pošljejo delavci državnim oblastem zahteve po uvedbi osemurnega delavnika in da se uresničijo drugi sklepi Mednarodnega kongresa v Parizu.«

S sklepom o praznovanju 1. maja je II. internacionala dejansko pokazala, da je boj za osemurni delavnik mednarodnega značaja. Ta boj, ki so ga pod zelo težkimi pogoji začeli delavci v vseh državah že v začetku devetnajstega stoletja, se je toliko bolj širil in presegel nacionalne meje, kolikor bolj se je krepilo in razvijalo delavsko in socialistično gibanje.

V novembru leta 1881 je bila ustanovljena v Pittsburgu federacija strokovnih sindikatov. Nova federacija je že na svojem ustanovnem kongresu zahtevala razširitev zakona o osemurnem delavniku za vse delavce. Na IV. kongresu leta 1884 je bil zato sprejet sklep o začetku te akcije z namenom, da se po 1. maju leta 1886 povsod uvede osemurni delavnik. Zahtevam ameriških delavcev so se kapitalisti močno uprli.

V takem ozračju so za 1. maj leta 1886 pripravljali splošno stavko, s katero bodo zahtevali uvedbo osemurnega delavnika. In ko je ta dan prišel, je po vsej Ameriki izbruhnilo okrog pet tisoč stavk, v katerih je sodelovalo več kakor 340 tisoč delavcev. Do tedaj še niso nikdar videli tolikšnega izliva moči delavskega razreda, ki je svoje zahteve simbolično izrazil v treh osmicah:

osem ur dela
osem ur počitka
osem ur kulturne vzgoje

Se istega dne si je okrog 20 tisoč delavcev pridobilo pravico do osemurnega delavnika, ostalim delavcem pa so prav tako skrajšali delovni čas. Toda ta hitra in s tolikšno lahkoto zbojevana zmaga je bila dva dni pozneje drago plačana z delavsko krvjo.

Zgodilo se je v Chicagu. Prvega maja je začelo stavkati 40 tisoč delavcev, naslednjega dne pa še 25 tisoč. Toda ko je 3. maja spregovoril na zborovanju pred tovarno kmetijskih strojev, na katerem se je zbralo okrog 8.000 delavcev, anarhistični voditelj August Speace, so stavkockazi prešli v napad. Nastalo je prerivanje. Na pomoč je prišla policija. — Pred tovarno je izgubilo življenje šest delavcev, 50 pa jih je bilo ranjenih.

Tedaj so anarhisti pozvali delavce k orožju. Na zborovanju 4. maja se je zbralo več kakor 15 tisoč delavcev. Miting se je končal popolnoma mirno. Toda po končanem mitingu, ko je ostalo na zbornem mestu le še kakih 500 delavcev, je začela policija delavce razganjati. Povod nove-

mu prelivanju krvi je bila bomba, za katero se ni nikdar zvedelo, kdo jo je vrgel. Policija je začela streljati na delavce, ki so prav tako odgovorili s streljanjem. Ranjenih je bilo kakih 200 ljudi, koliko je bilo mrtvih, pa niso nikdar točno ugotovili.

Uvedeno je bilo obsedno stanje. Zaprl so mnogo delavcev, anarhistične voditelje pa postavili pred sodišče. Začela se je »najbolj popačena karikaturna procesa, ki jo je bilo kdaj mogoče videti pred ameriškim sodiščem« je v svoji Zgodovini socializma v ZDA napisal Morice Hillkitt. V težnji, da bi zadali delavskemu gibanju čim hujši udarec, so obsodili na smrt pet delavskih voditeljev in tri na težko ječo. August Speace, ki je še pred nekaj dnevi ognjevitivo pozival delavce, naj si vzamejo svoje pravice, je ponosno odgovoril sodnikom: »Če je smrt cena, ki jo moram plačati za to, ker razglašam res-

nico, potem sem ponosen, da lahko plačam tako cenovno.

Obsodba je bila izvršena 20. avgusta 1886. leta.

Na poziv II. internacionale so v spomin na čikaške žrtve in poudarjajoč svoje zahteve po osemurnem delavniku delavci po vsem svetu prvič koračali po ulicah za 1. maj 1890. leta. V Parizu se je udeležilo demonstracij prav gotovo 100.000 delavcev, v Marsellu 50.000, v Lyonu 40.000 itd. Dunajski proletariat je tega dne dopoldne skical 60 zborovanj, v večernih urah pa se je zbralo na Pratru okrog 40.000 delavcev. Skozi Budimpešto je nosilo rdeče zastave 50.000 delavcev. Demonstracije so bile tudi v Pragi, Brnu, Bukarešti, Zürichu, Ženevi, Louvranu, Rudarji v Borinagu v Belgiji so začeli stavko, italijanski delavci pa so se spopadli s policijo v Milanu. Livornu in Torinu. Podobno je bilo tudi v Španiji, na Angleškem, Švedskem in

Danskem. In taka podoba se je pojavljala v naslednjih letih bolj ali manj v vseh mestih in državah, seveda pa je bila precej odvisna od plime in oseke v mednarodnem delavskem gibanju in ostrine terorja buržoazije.

Tudi v naši državi so praznovali 1. maj že leta 1890, neposredno po pariškem kongresu II. internacionale. Slavili so ga slovenski in hrvaški delavci, ki so kot svoje osnovne zahteve prav tako poudarjali tri osmice. V Srbiji praznujejo 1. maj od leta 1893, v Bosni in Hercegovini od leta 1906 in v Makedoniji od leta 1909. Proslave 1. maja so v vseh krajih naše domovine počasi prerasle v »mobilizacijo in demonstracijo zavednega proletariata in so — po besedah Dimitrija Tucoviča — »povezane ne samo z njegovimi osebnimi zahtevami, ampak družbenim smotrom: socialističnim idealom«. M. K.

Nežka Kramberger iz Nove vasi nosilka „Partizanske spomenice 1941“

Nežka Krambergerjevo iz Nove vasi pri Ptujju štejemo s ponosom med tiste kremenite žene in matere — borke v naši domovini, ki jim je s Partizansko spomenico 1941 z najvišjega mesta izkazano priznanje. Nežka Kramberger je nedavno prejela »Partizansko spomenico 1941« iz Državnega sekretariata za posle Narodne obrambe v Beogradu in je prav, da ji ob prvomajskem prazniku posvetimo na tem mestu nekaj NOV in ostalih rodoljubov z vrstic s čestitkami vseh borcev območja ptujske občine ter ji želimo še mnogo let zdravja in življenja.

Preprosta, prijazna in skromna ter srčna Nežka Kramberger je glede na dosedanje 35-letno, vztrajno delo za uresničenje načel znanstvenega socializma in za zlomitev fašistične sile lik kremenite slovenske kmečko-delavske žene in matere, na katerem sloni velik del zgodovine slovenskega naroda in njegovega delavskega gibanja. Ona se ni ustrašila nevarnosti in žrtve niti smrti, ki jih je zahtevalo njeno delo ob strani delavca, moža komunista Franca Krambergerja in delo njemu enakih ter podobnih tekom predaprilske Jugoslavije in fašistične okupacije. Ni se ustrašila nikakih mer režima predaprilske Jugoslavije niti fašističnih nasilnežev, ki so preganjali in morili slovenske rodoljube, zlasti pa člane KP in OF ter njihove simpatizerje.

Značilno za Nežko Krambergerjevo je, da je bila svojemu možu, članu KP od 1927 dalje, vedno trdna opora pri vsem njegovem naprednem delovanju med železničarji, da je bila prav materinsko zaskrbljena in naklonjena vsem naprednim ljudem, ki jih je pot zaradi izvrševanja nalog KP privedla v Krambergerjevo družino in hišo po dnevu ali ponoči, pred vojno in do aretacije 7. decem-

Nežka Kramberger

bra 1941 med vojno. Značilno za njo je tudi to, da je bila neustrašna in nezlomljiva v gestapovskih zaporih in pozneje v koncentracijskem taborišču, čeravno je izgubila na Pesniških travnikih 8. avgusta 1942 v borbi Lackove čete z gestapovci moža Franca Krambergerja in čeprav so jo gestapovci v neprestanem zasliševanju, stradanju in pretepanju hoteli fizično in duševno zlomiti in uničiti. Zlomila je tudi ni trnjeva pot agilne aretirane in odpeljane 17-letne hčerke Stefke niti nevzdržno življenje v taborišču Ravensbrück v Severni Nemčiji. Nežka Kramberger je vse vzdržala v zaupanju v svobodo in se je po osvoboditvi vrnila iz Ravensbrück na svoj dom, na katerem je kot partizanska vdova zopet pridno prišla za delo in ga še danes z veseljem opravlja.

Nad vse zanimivo je pripovedovanje Nežke Krambergerjeve o dobi med 1927. in 1945. letom, ko je bilo glede na represalije oblasti nezavidno biti doma v hiši, kjer je prevladovala napredna miselnost in v kateri so se zbirali somišljeniki

naprednih delavcev, člani KP in funkcionarji CK KP Slovenije. Nežka Kramberger je spoznala njihovo predanost in neustrašnost in se z njima tudi sama oborožila ter vzdržala do zmage. Rada pripoveduje o dr. Jožetu Potrču, Jožetu Lacku, Francu Osojniku, Ivanu Potrču, Rudiju Ilec, Slavici Zemljič, Leopoldu Vodi, Karlu Korenu, Francu Koscu, Rudiju Finžgarju iz Celja, Slavici Zidankovi iz Maribora, Mihaelu Anželu, Stefanu Kuharju, Janku Vogrinu, Zvonku Sagadinu, Vinku Megli, Jožetu Kerenčiču in mnogih drugih, ki so prihajali po dnevu in ponoči h Krambergerjevimi in od njih odhajali na razne strani z literaturo, navodili za razne akcije, poročili in načrti za bodoče delo KP in vseh zavednih patriotov.

Nežka pravi o njih: »Občudovala sem njihovo predanost napredni stvari in njihovo neustrašnost, ki sem se je tudi sama navzela in ob njej laže prenesla marsikatero gorje zlasti takrat, ko so fašisti najhuje besneli, ker niso mogli od nas v zaporih zvedeti ničesar, vsega pa niso mogli zvedeti niti od tistih, ki so klonili v mukah ali onih, ki so nas drugače zasledovali ter nam delali težave! Naš učitelj in organizator dr. Jože Potrč nas je usposobil za borbo proti sovražnikom delavskega razreda, zlasti pa proti najhujšemu sovražniku človeštva, proti fašizmu. Vsi, ki so nadaljevali dr. Potrčevo delo, ko je bil on v vojnem ujetništvu, kot n. pr. illegalec Jože Marn, Stefan Kuhar, Jože Lacko, Franc Osojnik in drugi so enako kot dr. Jože Potrč dobro vedeli, da se borijo za naše ljudstvo in se ne ustrašijo niti smrti. Gestapovcem je uspelo na njihov podli način v Celju že jeseni 1941 pridobiti Hanžiča iz Savinjske doline, ki

(Nadaljevanje na 4. strani)

TOVARNA
AVTOOPREME
PTUJ
MLINSKA ULICA

VSEM DELOVNIM LJUDEM
NAŠE DOMOVINE POŠILJAMO
NAŠ KOLEKTIV ZA MEDNARODNI
PRAZNIK DELA
1. MAJ TOVARIŠKE POZDRAVE
IN ČESTITKE

PROIZVAJAMO
AVTOMOBILSKO OPREMO
ZA AVTOMOBILSKO INDUSTRIJO
JUGOSLOVANSKE
PROIZVODNJE

Tovarna perila in konfekcije Ptuj

Tovariške pozdrave in čestitke pošiljamo vsem delovnim ljudem širom po Jugoslaviji za mednarodni praznik dela 1. maj in se jim obenem proročamo z izdelki naše tovarne, s kvalitetnim perilom in konfekcijo

Gradbeno podjetje »Remont« Ptuj

Ormoška cesta
Za mednarodni praznik dela 1. maj tovariško pozdravljamo delovne ljudi z našega poslovnega območja

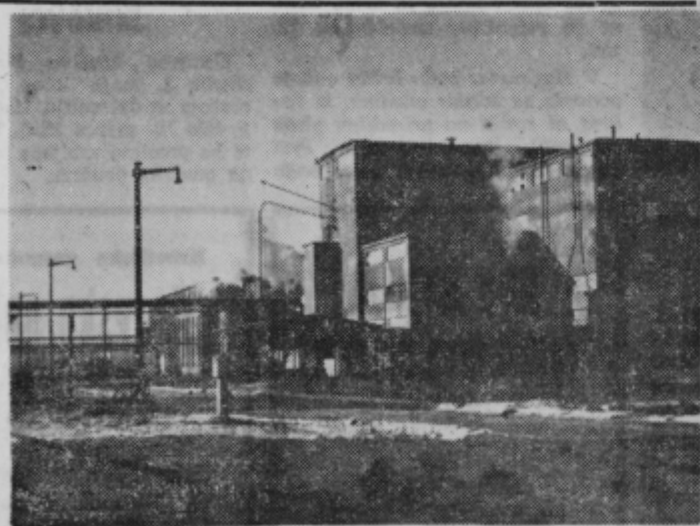
Priporočamo se s kvalitetnim izvrševanjem vseh gradbenih del po naročilu podjetij, ustanov in zasebnikov

MLEKARNA PTUJ

NAŠ KOLEKTIV POŠILJA OB MEDNARODNEM PRAZNIKU DELA 1. MAJU VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE TOVARIŠKE POZDRAVE IN ŽELJE, DA BI GA PRIJETNO PRAZNOVALI

S POLNOMASTNIM MLEKOM IN RAZNIMI MLEČNIMI IZDELKI TER Z IZDELKI JUGOLITA OSKRBUJEMO ŠIROKO MREŽO POSLOVNIH PRIJATELJEV TER SI VEDNO PRIZADEVAMO, DA BI BILI Z NAŠIMI DOBAVAMI ČIMBOLJ ZADOVOLJNI

Tovarna glinice
in aluminija „BORIS KIDRIČ“ Kidričevo

Proizvajamo aluminij, glinico, katran, fenol, vanadijevo sol, žlindro in drugo in se proročamo vsem našim dobaviteljem, ter odjemalcem

Ob mednarodnem prazniku dela 1. MAJU pošiljamo delovnemu ljudstvu širom po Jugoslaviji tovariške pozdrave in čestitke in mu želimo prijetno praznovanje

